

כמים תינים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

ב' תמוז
תשפ"ה

גליון מספר 351

פרשת קרח

דרך חיים

נהר המלך). חזינהו למיא דקא דלו ועכירי (ראו שהמים נזקפו כלפי מעלה ללא תזוזה). אמר ליה שמואל לקרנא: גברא רבה קאתי ממערבא וחייש במעיה וקא דלו מיא לאקבולי אפיה קמיה (מגיע אדם גדול מארץ ישראל שסובל ממחלת מעיים והמים עומדים להסתירו מקיא על הסיפון שלא יראוהו עמי הארץ בבזיונו). זיל תהי ליה אקנקניה (לך ותהה על קנקנו). לאחר מכן עלה קרנא לסיפון ומצא שם את רב, ושאלו מספר שאלות בהלכה. לאחר שעמד על גדולתו והודיעה עליה לשמואל הכניסו שמואל (שרופא היה) לביתו וריפא אותו. שוב אנו רואים כי על אף המופת האדיר שהתרחש לרב לא הכירו בו שמואל וקרנא כתלמיד חכם עד אשר נתבררה גדולתו בתורה.

גם כשר' אליעזר הגדול מסיג את המים לאחור, מזיז את החרוב וכתלי בית המדרש ממקומם, ויוצאת בת קול ומודיעה כי הלכה כמותו, לא מתפעל ר' יהושע ומודיע לנו כי תורה אינה בשמיים, אלא מתבררת כאן בארץ על ידי תלמידי חכמים בגדלותם. טעם הדבר הוא משום שהדברים צריכים להתברר תמיד לאמיתם ולא רק על סמך מראית העין.

אומר ה'שבט מוסר' שעלינו לדעת עד כמה קשה המחלוקת. לאחר חטא העגל המשיך המן לרדת, עד שהקריבו את המן לפני העגל (תנחומא פ' כי תשא). אמנם במחלוקת קרח לא ירד המן באותו היום. המן ירד בזכות משה רבנו, שנקרא ירד כי ירד המן בימיו (מגילה יג.), ובאותו היום שביטלה העדה את מדרגת

המשך בעמוד הבא

קרח סוחר איתו מאתיים חמישים איש מנהיגי העדה. הקב"ה אומר "הבדלו מתוך העדה הזאת ואכלה אותם כרגע". המרד פרץ בשעות אחר הצהריים, אך משה רבנו דחה אותם לבוקר המחרת שמא בלילה יתעשתו. קמו אותם מאתיים חמישים ראשי סנהדראות בבוקר להקטיר את הקטורת, וסביבם כל העדה שנקבצו בעצתו של קרח בטענה שהצדק עימו כנגד משה ואהרן.

אומרים חז"ל (יומא עה): "וברדת הטל על המחנה לילה ירד המן עליו" וכתוב "ויצא העם ולקטו", וכתוב "שטו העם ולקטו". הא כיצד? צדיקים ירד על פתח בתיהם, בינונים יצאו ולקטו, רשעים שטו ולקטו. המן עינו כעין הבדולח, שהיה מעיין במדרגת כל אחד וצדקתו. מי הם אותם הרשעים שלא זכו שיירד המן בקרבם? הוה אומר אלו עדת קרח, שנאמר "סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה". אם כך, מה המקום היה לעדה להסתפק אם הצדק עם משה ואהרן או עם קרח ועדתו, הלא המן מעיד מפורשות עם מי הדין כאשר נצרך קרח להרחיק נדוד.

כאשר אליעזר עבד אברהם הולך לבקש אשה ליצחק נעמד הוא ליד הבאר ורואה את המים עולים לקראת רבקה שלא להטריח אותה, ומיד רץ לקראתה ועורך את מבחן החסד. מה צורך היה בו במבחן החסד אחרי שראה את צדקותה בנס עליית המים לקראתה? מכאן למדים אנו שעל סמך מופת לא ניתן להוכיח אם האדם צדיק או רשע.

כך למדים אנו מדברי הגמרא (שבת קח): "שמואל וקרנא הוו יתבי אגודא דנהר מלכא (ישבו על שפת

כמים תיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

כך לימדונו חז"ל (יומא נד:): "אמר ריש לקיש: בשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו כרובים המעורין זה בזה, הוציאון לשוק ואמרו: ישראל הללו שברכתן ברכה וקללתן קללה יעסקו בדברים הללו?! מיד הזילום שנאמר "כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה" (איכה א ח). הלא אתם מודים שישראל מדרגתם הרוחנית גדולה מאד - ברכתם וקללתם פועלות. יודעים אתם כי הכרובים מבטאים את הקשר בין ישראל לאביהם שבשמים (ב"ב צט). איך אם כן מבזים אתם את עניינם של הכרובים?

אלא שהכל תלוי בנקודת המבט שבה רואים את המציאות. על זה אמר הנביא: "הוי האמרים לרע טוב ולטוב רע שמים חשך לאור ואור לחשך שמים מר למתוק ומתוק למר" (ישעיהו ה. כ).

על כן פסק הסמ"ג (עשין יז): "מצות עשה לצדק את הדין על כל המאורע שנאמר "וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלהיך מיסרך". דרשתי העשה הזה לרבים: אם אחד שעשה תשובה לא יבא עניינו בטוב כאשר בתחילה מצות עשה לחשב בלבו כי לטובתו נשתנו ענייניו, כי קודם שעשה תשובה היה הקב"ה משלם לו שכר המצות שעשה בעה"ז כדי לטורדו מן העה"ב, שנאמר "ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו לא יאחר אל שונאיו אל פניו ישלם לו". וכדרך שהוא עושה לשונאיו לשלם להם שכר המצוה שעשה בעה"ז כך משלם לאוהביו עונש העבירות שעשה בעה"ז, כדי שיהיו זכאין וקיימין לחיי העוה"ב. וכל אדם צדיק או בעל תשובה שמהרהר על המאורעות שאינם לטובתו עליו הכתוב אומר "אני

המשך בעמוד הבא

משה רבנו אותנו להם משמיים כי עתידים הם למות ברעב בלא הנהגת משה רבנו. בכל זאת העדה המשיכה לדבוק בקרח אשר מסית את הקהל בטענה כי משה רבנו הוא בעל המחלוקת ובשלו לא יורד המן. מציאות שמצאנו אצל אחאב שמזלזל בדברי התורה "ולא יהיה מטר", וכאשר אליהו גוזר על הגשמים מאשימו אחאב "עכר ישראל", כביכול באשמתו אין מטר ולא בחטאיו של אחאב. כלומר גם שבעה שהדברים בהירים בכל זאת ניתנים הם תמיד לניתוח באופנים שונים ומעוקמים.

מסופר על הסבא קדישא מרדושיץ שהלך ברגליו להקביל את פני רבו החוזה מלובלין. בדרכו עברה על פניו עגלה ובה חולה מסוכן בדרך אל הפרופסור בעיר הגדולה שיעסוק ברפואתו. שני הבנים שהסיעו אותו ראו את הסבא קדישא, העלו אותו לעגלה, ובדרך אמר תהלים לרפואתו של החולה. מרגע לרגע הוטב מצבו של החולה, עד אשר פקח עיניו ותמה מדוע מסיעים אותו בעגלה, הלא הוא כלל אינו חולה. הבנים התפלאו מגדולת הפרופסור אשר בלובלין, כפי שאומרים לרופא קטן מתלווה מלאך קטן ולרופא גדול מתלווה מלאך גדול, שמכח הנסיעה בדרך לפרופסור בלובלין זכו כבר בדרך לרפואת אביהם. החליטו להסב את צעדיהם חזרה והורידו את הרבי באמצע הדרך שימשיך להלך ללובלין ברגליו. כשסיפר זאת הסבא קדישא מרדושיץ חתם ואמר: איני יודע אם אמירת התהלים שלי פעלה, אך מדוע לא תלו את זכות הרפואה בעשיית החסד להכניס אורחים אל העגלה. אלא שכל אדם מתרגם את מאורעות חייו לפי נקודת המבט שלו.

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

שלנו על המציאות יביא להרים את קרן ישראל, והימים הללו יהיו ימים שחזו כל הנביאים, אראנו נפלאות ואשפוך רוחי. ונזכה לראות את היום ההוא בו יהיה ה' אחד ושמו אחד בפי כל העמים, יבוא להשתחוות לפני ה' בהר הקודש בירושלים.

שבת שלום!

יסרתי וחזקתי זרועתם ואלי יחשבו רע" - אמר הקב"ה אני שלחתי להם יסורין בעה"ז כדי לחזק זרעותם לעה"ב ואלי יחשבו רע? והיה להם לחשוב כי את אשר יאהב ה' יוכיח". עלינו לראות את ההכוונה האלוקית בכל מעשינו ומקרינו.

אנו זוכים לראות ניסים ונפלאות. אומות שעמדו כנגדנו, כזאבים המקיפים את הכבשה, ובכל זאת זוכים להכריע אותם, להורידם על ברכיהם ולמגר את הרע. זוכים אנו לקוממיות. אותה מדינה שממשיכה את דרכו של המן צורר היהודים, שמצהירה מפורשות על רצונה להכחיד את היהודים, ברגע חרבה וקמלה. יוצאים מן החטא של ראיית עצמנו כחגבים למדרגת "הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא". כאריה הזה שראשו רחב ואחוריו צרים מסתכלים אנו קדימה אל עבר שלמות גאולתנו. קמים ממקומנו ויוצאים הרחק להכריע את האויב. יכולים אנו להתבונן במבט אלוקי על מה שה' יתברך נתן לנו לעשות חיל כי הגיעה עת גאולה, והקב"ה משרה שכנתו במעשינו ומביא לנו רגלי מבשר משמיע שלום. הסבא קדישא המהרש"א כותב שבמילת 'לביא' רמוז 'בי אל', המקור של כוחנו הוא הקב"ה השוכן בנשמתינו, הוא הנותן לנו את הכח להכריע. חזון הנביאים שהקב"ה יביאנו קוממיות לארצנו על ידי שבחקותי תלכו ומצותי תשמרו, ובזה והשבתי חיה רעה מן הארץ, ושקטה הארץ ארבעים שנה. אנו הולכים וזוכים יותר להליכה בחוקות ה' ושמירת מצוותיו, להיות עמלים בתורה (רש"י), להיות מחוברים לחי החיים וכך תורה מגינה ומצילה. שהקב"ה יהיה בעזרנו שהמבט המרומם

כמים תינים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

מתרעם היה ר' אריה על אותם רופאים אשר היו מגלים לחולה כי אפסה תקווה וכי ימיו ספורים.

וכה אמר: כתוב בתורה "ורפא ירפא" (שמות כא יט), ועל פסוק זה נאמר בתלמוד (ברכות ס): "מכאן שניתנה רשות לרופא לרפא", הוה אומר - הרשות הנתונה לרופא היא לרפא, אך לייאש חלילה!

....

מספר מרדכי בוירסקי: אבי, ר' אריה ליב, אושפז בבית החולים 'זיו' במחלקה הסופנית לחשוכי מרפא. כל אימת שביקרתיו וניסיתי לחזק רוחו היה אבי ז"ל אומר לי: "זה מכבר קצה נפשי בחיי מחמת יסורי וביקשתי את נפשי למות... הדבר היחידי שמחזיקני בחיים הוא שאיני רוצה להפסיד את ביקוריו השבועיים של ר' אריה ואת לחיצת ידו החמה המלטפת... זו משאת נפשי היחידה המפיחה בי תוחלת ותקווה. את זאת איני רוצה להחמיץ...".

(צדיק יסוד עולם עמוד 141)

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

אחד העקרונות בהם עסקנו בדיני 'מבשל' הוא מה שאין בישול אחר בישול. כפי שביארנו יש בדין זה חלוקה בין מאכל לח - נוזלי לבין מאכל יבש. טעם הדבר, כפי שלמדנו, הוא שמאחר והמאכל נתבשל כראוי שוב אין לפעולת הבישול כל משמעות, וממילא אין בה איסור 'מבשל'.

דנו הפוסקים בשאלה מה הדין כאשר בתחילה הכשרתי את המאכל באופן אחד - אפיה, צליה, בישול/טיגון, ולאחר מכן שבתתי ועשיתי פעולת הכנה של המאכל על ידי אחת מן הפעולות האחרות. כגון כאשר טבלתי ביסקוויט במים רותחים (בכלי ראשון). בכלי שני הדבר תלוי בשאלה בה דנו בשבוע שעבר האם חוששים לקלי בישול' בדברים שאיננו יודעים מהגמרא שאינם 'קלי בישול'.

מקור הדין בדברי בעל ה'יראים', ר' אליעזר ממיץ (הובאו דבריו בב"י ובשו"ע שיח ה), שכתב שמה שנאמר 'אין בישול אחר בישול' נכון בבישולים. אבל בדבר שנאפה או ניצלה, יש בו משום איסור 'מבשל' אם יבשלו לאחר מכן.

גדר 'בישול' הוא כאשר המאכל נעשה בסיר עם מים או שמן עמוק. לעומת זאת 'צליה' היא כאשר מאכל נעשה על גבי האש, ואפילו על ידי מחבת שמתווכת בין האש ובין המאכל, ובכלל זה גם אם נותנים מעט משקה כדי שהמאכל לא יתדבק למחבת/לרשת. 'אפיה' הינה כאשר המאכל נעשה בחום האש שבתנור (ואף אם שמים מעט משקה, כשמן שלא יידבק).

ממילא מכח דין זה אין לתת מאפה, כביסקוויט או מצה, בתוך תבשיל (למ"ב - בכלי שלישי מותר, ולחזון איש - כל עוד היד סולדת בו אסור בכל אופן).

אטריות מבושלות, שקדי מרק או קרוטונים שעברו בישול בשמן עמוק מותר לתת אותן לתוך מרק, שאין בישול אחר בישול. אבל אם נאפו ולא בושלו בשמן עמוק - אין לתת אותן אלא לכלי שלישי (למ"ב. וכנ"ל).

אמנם לצלות אחר אפיה מותר, משום שהפעולות דומות במה שהכשרת המאכל נעשה בעיקרו בלא נוזל. לכן מותר לתת על גבי הפלטה חלה אפויה, אף שכעת הפעולה הינה 'צליה' (א"ר ס"ק יז. דלא כפמ"ג מ"ז סק"ז). והוא הדין בדבר שעבר 'קליה' שדינו כאפיה (פמ"ג רנג א"א ס"ק מא).

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שׁוֹׁת

עם הרב חיים אידלס

שכחתי ואפיתי בתנור בלא הפרשת חלה, האם התנור נאסר?
התנור נאסר כי אפית בו טבל.

נוסיף שיש נשים שטועות ואת החלה שהפרישו שורפות בתנור ולא על גבי הגז ואז תנורן נאסר. הדרך להכשיר את התנור היא לנקות אותו עם חומר ניקוי ואחר כך להדליק אותו בשיעור החום הגבוה ביותר בו אפינו למשך חצי שעה (דבר מלכיאל ח"ג נו).

[עי' בדברי הרמ"א יו"ד סי' שכד, הגרש"ז אויערבאך 'מעדני ארץ' תרומות פ"ב]

מה הדין בעיסה של שותפים לעניין הפרשת חלה?

עיסה של שותפים, אפילו אם אין לכל אחד שיעור חלה חייבת בהפרשת חלה (שו"ע יו"ד סי' של), העיקר שלכל אחד יהא על כל פנים שיעור כזית (27.5 ג') (רשב"א. רדב"ז).

האם מותר לדבר בין עולה לעולה בקריאת התורה?

מין השו"ע (או"ח קמו) אסר באופן נחרץ אפילו לדבר בדברי תורה. אבל הבי"ח היקל על כל פנים בלימוד, אבל בשום אופן לא בשיחת חולין. כיון שמתירים לדבר בשיחת חולין זהו על פי הפר"ח, הפמ"ג והבה"ט שכיום שמאריכים ב"מי שבירך" יש מקום להקל, אבל זה מחויב להיות מאד בקצרה ורק בדברי הכרח (ערוה"ש). ואשרי מי ששותק ולא מדבר, כי הביה"ל אומר שמי שמדבר בדברי חולין "גדול עונו מנשוא ותפלתו תועבה" ה' ירחם. ובזוהר (ויקהל) כתוב במפורש שמי ששותק בקריאת התורה יזכה לחדר חשוב בגן עדן, ושאסור לדבר גם בדברי תורה, כי צריך להרגיש כמו במתן תורה בהר סיני. והרי כשמתחילים לדבר בין העולים לבסוף ממשיכים גם תוך כדי קריאת התורה, שזה כבר עוון גדול. ועוד שלפעמים נכשלים גם בלשון הרע ורכילות. וזוכרני שדו"ז מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל היה עונה פסיקות הלכה תוך כדי ה"מי שבירך", אבל ברגע שהמברך התחיל לומר "ברכו" מיד פסק ביראה גדולה.

האם עדיף לקרוא עם הבעל קורא את הפרשה מילה במילה או לשתוק ולהקשיב לקריאתו?

מין המ"ב הביא בשם המגן אברהם שפסו כמט"מ לקרוא מילה במילה עם הבעל קורא כדי לכוון לכל מילה. אבל על פי הסוד יש לשתוק, כמו שכתוב בזוהר (ויקהל) שאנו נחשבים בזמן זה לאלמים

המשך בעמוד הבא

כמים תיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

המשך

תשובה |

כבשעת מתן תורה. לכן בשע"א (ש"ד) ובקיצוש"ע (כד) סתמו שיש לשתוק ולכוון למילים שקורא הבעל קורא. וכך נהגו גדולי עולם, כדוגמת הגר"א (מעשה רב), המגיד מקוז'ניץ ומרן החזון איש.

האם מותר להתבונן בחלון ראוה בשבת?

שאלה |

תשובה |

מותר להתבונן כדי ליהנות ממראה המוצר, ואפילו אם עוברת מחשבה שנקנה את המוצר לאחר השבת. אבל להתבונן במחיר או בתווית שמוצמדת לחפץ אסור, שזהו בכלל 'שטרי הדיוטות'. כשכמובן העדיפות היא שלא להסתובב בין חנויות בשבת קודש שנועדה לתורה וקרבת אלקים.

האם מותר להניח ספר טלפונים מתחת לילד כדי להגביה את גובהו ליד השלחן?

שאלה |

תשובה |

ספר טלפונים הוא כלי שמלאכתו לאיסור ולהיתר, כי יש בו טלפונים וכתובות. בשבת מותר לטלטל לצורך גופו ומקומו אפילו כלי שמלאכתו לאיסור, כל שכן כלי שמלאכתו להיתר, ולכן הדבר מותר. נוסף שהגרש"ז אויערבאך זצ"ל התיר לעיין בכתובות בספר הטלפונים בשבת בגלל הסיבה שהזכרנו כעת, שהדבר נחשב כ'צורך גופו'.

האם מותר לעיין במודעות אבל בשבת? שמעתי שר' אריה לוי זצ"ל לא היה מסתכל בהן.

שאלה |

תשובה |

כך אכן מספרים במשפחה. אבל מעיקר הדין מותר לעיין במודעות אבל, שזהו צורך מצוה שנדע ללכת ולנחם אבלים, ואין בזה חשש של שטרי הדיוטות. אבל סבא רבה ר' אריה שליבו היה לב העם ואהבתו לכל יהודי הייתה מופלאה כאב לא מאד על כל מאן דהו שהיה נפטר, ובכדי לא להצטער בשבת נמנע מלקרוא מודעות אלו.

